Романишин І.М.

ІНТЕРАКТИВНІ ВПРАВИ ЯК ФОРМА РОЗВИТКУ НАВИЧОК УСНОГО МОВЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ АНГЛІЙСЬКОГО ВІДДІЛЕННЯ УНІВЕРСИТЕТУ

Положення Державної національної доктрини розвитку України у XXI столітті, постійно зростаюча увага до вивчення іноземних мов на сучасному етапі реформування мовної освіти передбачають, насамперед, забезпечення істотного зростання методичної та наукової компетенції педагога. Важливу роль у фаховій підготовці студентів англійського відділення посідає формування їх іншомовленнєвих компетентностей, зокрема усного мовлення. Актуальність порушеної проблеми зумовлена, з одного боку, навчальною програмою, з іншого – акцентом, здебільшого, на навчанні даного виду мовлення в сучасній методологічній літературі (Л.Іванова, В.Карпова, О.Молокович, В.Пащук, Г.Подосиннікова, С.Радомська, Н.Саєнко, І.Свердлова, В.Усата, Т.Яхнюк та ін.).

Однією з форм навчання усного мовлення є інтерактивні вправи, які досить широко використовуються на практичних заняттях викладачами, в тому числі й кафедри англійської філології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Виконання таких вправ переслідує подвійну мету:

- *Практичну* (оволодіння навичками усного мовлення для соціальних/спеціальних чи навчальних цілей – English for social/special purposes, English for educational purposes) і
- *творчу* (набуття умінь експресивного усного мовлення – expressive English speaking).

Основними типами інтерактивних вправ є:

1). information gathering (збір інформації) – вправи, які спонукають студентів групи отримати інформацію, відому тільки одному з них;

2). cooperative learning (кооперероване навчання) – завдання, які спонукають студентів працювати спільно над вирішенням проблеми шляхом обміну інформацією в складі малої групи [4, 91-113].

До першої групи інтерактивних вправ, спрямованих на реалізацію практичної мети навчання усного мовлення, віднесемо:

- information games (інформаційні ігри), наприклад, Twenty Questions (20 запитань), What's My Line? (Хто я за професією?), Help Me Find Who I Am? (Допоможіть мені дізнатися, хто я) тощо;

- personal assessment interviews (інтерв'ю, покликані з'ясувати позицію опитуваного, його ставлення, кожне з яких містить 7-8 запитань, як-от: *If you could wish for one thing, what it would be? (Яким було б твоє бажання, якщо б воно могло здійснитися?), When do you really feel proud of yourself? (Коли ти дійсно пишаєшся собою?), What do you often like to imagine? (Що ти часто уявляєш собі?), Why can a friend trust you? (Чому друг може тобі довіряти?), What do you read first in the newspaper? (Що саме ти найперше читаєш в газеті?), Who do you respect most in the world? (Кого в світі ти найбільше поважаєш?)*;

- job interviews (інтерв'ю для прийняття на роботу);

- ordering goods and services by telephone (замовлення товарів і послуг по телефону);

- current events presentation (презентація останніх новин);

- text analysis (лінгвістичний аналіз художнього тексту).

До другої групи інтерактивних вправ, спрямованих на реалізацію творчої мети навчання усного мовлення, належать:

- information gap activities (завдання на з'ясування прихованої інформації), серед яких кросворди (word puzzles), розміщення за схемою (making an arrangement), встановлення логічності висловлювання (establishing a sequence);

- group evaluation exercises – вправи на з'ясування особистих даних (personal data) про студентів, а саме: class survey and tabulation (опитування в групі, наприклад, *search for someone who (знайдіть того, хто): was born on Thursday (народився в четвер), has visited two countries (побував у двох країнах), doesn't like to listen to the radio (не любить слухати радіо), plays a musical instrument*

(грає на музичному інструменті), wants to change a habit (хоче змінити звичку), loves cookies and cakes (любить печиво і тістечка), has a bite before going to bed (любить перекусити перед сном) тощо, в цілому до 10 запитань, forming a consensus in a group (досягнення консенсусу в групі) – завдання прорангувати від 1 до 5 за важливістю: professions (професії), leisure activities (форми дозвілля), values as options (вибір життєвих цінностей), literature genres (літературні жанри), ways to combat juvenile delinquency (шляхи подолання дитячих правопорушень) тощо;

- conducting meetings, round table talks, conferences (ведення зборів, круглих столів, конференцій);

- discussion of problems raised in a book on home-reading (обговорення проблем піднятих у книзі з домашнього читання);

- discussion of newspaper/journal articles, feature and educational films, commercials, advertisements (обговорення газетних/журнальних статей, художніх і навчальних фільмів, комерційних роликів, рекламних оголошень);

- enlightening of the faculty, university, local, national or international events in the department radio program (висвітлення подій факультетського, університетського, місцевого, національного чи міжнародного значення в радіогазеті факультету);

- descriptions of photos and pictures (описи фотографій і картин);

- jokes on famous commercials or advertisements (пародії на відомі рекламні ролики чи оголошення);

- making up riddles, puzzles and crosswords for groupmates or other students of the department (складання загадок, головоломок і кросвордів для одногрупників чи студентів факультету);

- poetry reciting (декламування віршів);

- autobiographies (автобіографічні розповіді);

- a student theatre (участь у студентському театральному гуртку) тощо [7, 47-56].

Кожне із завдань чітко регламентується обсягом чи лімітується в часі (як правило від 10 до 20 хвилин) і закінчується загальною дискусією.

Необхідно зазначити, що виконання інтерактивних вправ має ще й розважальний характер, сприяє самовираженню, самоствердженню студентів, що, в цілому, відповідає основним принципам гуманістичного підходу у навчанні: врахування екстралінгвістичних параметрів – загального психологічного стану студентів (наявність дружньої, невимушеної атмосфери в класі, побудованої на взаємоповазі та взаєморозумінні), зацікавлення в матеріалі, його доступність і т.п.

Завдання, спрямовані на розвиток навичок усного мовлення, повинні бути цікавими для студентів. Для цього їх тематика береться зі студентського оточення й досвіду, наприклад,

- *I like sports clothes best (мені понад усе подобається спортивний одяг),*
- *A bargain that frustrated me (покупка, яка роздратувала мене),*
- *My grandfather's hard life (важке життя мого дідуся),*
- *They don't understand me (Вони мене не розуміють),*
- *My contemplation before the fireplace (мої роздуми біля каміна),*
- *I like our town best after a fresh rain (мені подобається наше місто найбільше після дощу),*
- *The day I got my computer (день, коли я придбав собі комп'ютер),*
- *A moment of happiness (щаслива мить),*
- *A party that taught me a lesson (вечірка, яка стала для мене уроком),*
- *Down with examinations! (навіщо складати екзамени!),*
- *What I don't like about myself (що мені не подобається в собі),*
- *I wish I were a less secret person (Я хотів би бути більш відкритим),*
- *I believe in love at first sight (я вірю в кохання з першого погляду),*
- *Human nature can be changed (людський характер змінити можна),*
- *My definition of friendship (моє визначення "дружби"),*

- *A moment when my religious ideas changed (випадок, який змінив мої релігійні переконання),*
- *You can't by happiness (щастя не можна купити),*
- *Don't let anyone step on you (не дозволяй нікому кривдити тебе),*
- *Everything went wrong today (сьогодні все пішло шкереберть),*
- *The book that helped me grow (книга, яка допомогла мені стати дорослим)* тощо [3, 55-66].

Без сумніву, студент повинен бути психологічно готовим до виконання тих інтерактивних вправ, які вимагають вільне, невимушене вираження своїх думок, почуттів, переконань. Тому викладач, практикуючи усне мовлення, повинен передусім зупинятися на таких моментах формування думки студента англійською мовою, як умінні виокремлювати головну ідею висловлювання, вдало підбирати лексичні одиниці, логічно та послідовно висловлюватися. Згадані навички, в свою чергу, можна сформувати шляхом виконання студентами наступних завдань: побудова діалогу, його декомпозиція у непрямій мові; підсумок змісту прочитаного; дескриптивні вправи, як-от: описи, синонімічні ланцюги, підбір антонімів, вправи на аналогію чи подібність; короткі повідомлення; побудова розповіді з одного речення; імпровізації; підбір заголовків до фрагментів текстів чи цілих оповідань; переклад речень, уривків художніх і публіцистичних текстів тощо [2].

Зупинимося на *найпоширеніших методах формування навичок усного мовлення засобами інтерактивних вправ*. Серед них знаходимо такі:

- говоріння зі слуханням (speaking with listening) – студент слухає цілий текст або його фрагмент, а далі виконує якесь із названих вище усних завдань;
- говоріння з читанням (speaking with reading) – усне завдання виконується на основі прочитаного;
- говоріння зі слуханням і читанням (speaking with listening and reading) – студенти слухають текст, знаходять і читають додаткову інформацію з

проблем піднятих у тексті, а далі висловлюють свої думки під час обговорення у малій чи великій групі;

– говоріння з візуальним сприйняттям (speaking with viewing) – студенти переглядають рекламний ролик, епізод, фільм тощо з наступним обговоренням у групі цікавих моментів [5].

Не менш важливим завданням, яке постає перед викладачем, є правильне *коректування й оцінювання спонтанного усного експресивного мовлення*. Існує розмаїття систем і думок щодо даної проблеми, однак основні поради зводяться, на наш погляд, до наступних:

1. Повинні бути різні критерії оцінювання усного і писемного мовлення.
2. Слід звертати увагу студента навіть на незначну кількість допущених ним грубих помилок задля кращого їх усвідомлення.
3. Помилки, що дуже часто зустрічаються в усному мовленні студентів, узагальнюються вчителем і розглядаються на занятті чи підчас індивідуальних занять у позаурочний час, за необхідності, з граматичним поясненням.
4. Слід заохочувати виправлення студентом помилок допущених ним у мовленні.
5. Активне коректування помилок може бути різноманітним:

а) викладач просто акцентує на наявності помилок у мовленні, а студенти самостійно, чи у складі малої групи, ідентифікують і виправляють їх;

б) викладач акцентує на помилці і називає її тип (наприклад, вживання граматичної форми часу, порядок слів у словосполученні чи реченні, добір слова), а студент самостійно виправляє її [1; 6].

Окрім цього, викладач, оцінюючи творчі інтерактивні завдання, перш за все повинен *оцінювати зміст висловлювання*: наскільки чесно і відверто студент висловився, логічність і послідовність викладу матеріалу, відповідність стилю, вдалий підбір лексики, її ідіоматичність – тобто тих аспектів, що роблять говоріння спонтанним (fluent). Коректування має бути доброзичливим, з якого

видно ставлення до студента як до особистості, заохочення до подальшого усного мовлення.

Оцінка за експресивне усне мовлення виставляється з урахуванням таких основних елементів:

- зміст викладу, його оригінальність – 20 %;
- структура речень, морфологія, дієслова (часи, форми. Узгодження часів, узгодження підмета та присудка тощо) – 40 %;
- різноманітність і вдалий підбір лексики – 20%;
- відчуття мови – 20%.

Таким чином, інтерактивні вправи є важливою формою розвитку навичок усного мовлення студентів; вони доповнюють педагогічний процес, успіх якого залежить, в основному, від опанування студентами всіма його компонентами та належного професійного рівня викладача.

Використана література:

1. Мінцис Е.Є., Романишин І.М. До проблеми коректування помилок у процесі викладання англійської мови у вищому навчальному закладі // Семантика мови і тексту. Збірник статей УІ Міжнародної конференції. – Івано-Франківськ: “Плай”, 2000. – С.396 – 399).

2. Chiang, C.S. and Dunkel, P. 1992. ‘The effect of speech modification, prior knowledge and listening proficiency on EFL lecture learning.’ *TESOL Quaterly* 26/2: 345-74.

3. Dobson, J.M. 1992. Effective Techniques for English Conversation Groups. Washington: United States Information Agency.

4. Murphy, R.A. 1995. From Practice to Performance: A Manual of Teacher Training Workshop Activities. Washington: United States Information Agency.

5. Pica, T. 1991. ‘Classroom interaction, negotiation and comprehension: redefining relationships.’ *System* 19/4: 437 – 52.

6. Schegloff, E., G. Jefferson, and H. Sacks. 1977. 'The preference for self-correction in the organization of repair in conversation.' *Language* 53: 361-82.

7. Wilga M. Rivers, Mary S. Temperley. 1978. A practical guide to the Teaching of English as a Second or Foreign Language. Oxford: Oxford University Press.

Romanyshyn, I.M. Interactive Tasks as a Means of Cultivating the English Department Students' Oral Speech Skills.

The article deals with the problem of students' oral speech skills formation. It highlights the goals of the process – teaching speaking for social purposes and teaching creative speaking, - its most widely used methods (speaking with listening; speaking with reading; speaking with listening and reading, speaking with viewing), rules for students' spontaneous interaction correction, evaluation, and grading. It also brings examples of topics for creative communication and preliminary tasks directed to improve students' oral speech skills.

Дані про автора:

Прізвище, ім’я, по батькові – Романишин Ігор Михайлович

Науковий ступінь – кандидат педагогічних наук

Вчене звання – доцент

Місце роботи – Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Посада – доцент кафедри англійської філології

Робочий тел.: 59-60-69; 59-60-47.